

**ข้อมูลประกอบการรับฟังความคิดเห็นประกอบการพิจารณาจัดทำร่างพระราชบัญญัติ
ส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ พ.ศ. ....**

๑. สภาพปัญหา สาเหตุของปัญหา และความจำเป็นที่ต้องตรากฎหมาย

กลุ่มแรงงานนอกระบบกว่า ๒๐.๘ ล้านคน ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ทำงานและเป็นกำลังแรงงานหลักของประเทศ ประกอบไปด้วยกลุ่มต่าง ๆ เช่น กลุ่มเกษตรกรพันธสัญญา กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพอิสระ (ขับรถรับจ้าง ทหารเรือ/แผงลอย บริการอิสระ และร้านขายของชำ) กลุ่มแรงงานในสถานบริการ (แรงงานในสถานบันเทิง แรงงานในสถานบริการเสริมสวยและตัดผม) ยังไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ ความปลอดภัยในการทำงาน หลักประกันทางสังคม ตลอดจนการรวมกลุ่ม รวมตัว เพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้เกิดความเป็นธรรมในการจ้างงาน ทั้งนี้ แรงงานนอกระบบส่วนใหญ่เป็นแรงงานด้อยโอกาส จบการศึกษาภาคบังคับ ฐานะยากจน ไม่มีนายจ้างหรือผู้ว่าจ้างที่แน่นอน สวัสดิการที่แรงงานกลุ่มนี้ได้รับเป็นเพียงสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่รัฐจัดให้ในฐานะพลเมือง ดังนั้น เพื่อให้แรงงานนอกระบบในฐานะกำลังแรงงานที่มีส่วนสำคัญในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศ ได้รับการคุ้มครองและส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้เหมาะสมกับสภาวะเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องมีกฎหมายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคุ้มครองผู้ทำงานซึ่งเป็นกลุ่มแรงงานนอกระบบ

๒. คำอธิบายหลักการหรือประเด็นสำคัญของร่างกฎหมาย

เพื่อเป็นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงานจึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ พ.ศ. .... โดยสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

๒.๑ กำหนดให้คนทำงานที่มีอายุ ๑๕ ปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งไม่ได้มีสถานะเป็นลูกจ้าง ตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานหรือผู้ประกันตนตามกฎหมายประกันสังคม เป็นแรงงานนอกระบบที่จะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตตามกฎหมายนี้ (ร่างมาตรา ๓)

๒.๒ การส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบตามร่างกฎหมายนี้จะยึดหลักการ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน เน้นการรวมกลุ่มเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้เกิดความเป็นธรรมในการจ้างงาน การได้รับการส่งเสริมพัฒนาทักษะอาชีพ แรงงานนอกระบบมีความปลอดภัยในการทำงาน มีสุขภาวะและคุณภาพชีวิตที่ดี รวมถึงได้รับข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง (ร่างมาตรา ๗)

๒.๓ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานมีอำนาจกำหนดมาตรฐานอาชีพ เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านอาชีพของแรงงานนอกระบบ รวมถึงกำหนดรายได้ขั้นต่ำ เวลาการทำงาน วันหยุด สภาพการทำงานอื่น ๆ ตลอดจนมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงาน ซึ่งเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานของแรงงานนอกระบบ (ร่างมาตรา ๘ และ ๙)

๒.๔ แรงงานนอกระบบมีสิทธิยื่นขอขึ้นทะเบียนกับกระทรวงแรงงานเพื่อรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ตามกฎหมาย รวมถึงจัดตั้งองค์กรตามลักษณะของอาชีพเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพทักษะของตน (ร่างมาตรา ๑๑ และ ๑๒)

๒.๕ ข้อเสนอขององค์กรแรงงานนอกระบบเมื่อคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติเห็นชอบ หน่วยงานของรัฐต้องรับไปดำเนินการ (ร่างมาตรา ๑๔)

๒.๖ กำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ โดยมี นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน และกรรมการจากหน่วยงาน ภาครัฐ เอกชน ที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำหน้าที่กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบ (ร่างมาตรา ๑๗ และ ๒๑)

๒.๗ ให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ หรือคณะอนุกรรมการ ที่ได้รับแต่งตั้ง มีอำนาจเข้าไปในสถานที่ทำงานของแรงงานนอกระบบ สถานประกอบกิจการ สำนักงานของผู้ว่าจ้าง เพื่อสอบถามเท็จจริงหรือตรวจสอบเอกสารได้ตามความจำเป็น ตลอดจนมีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคล ที่เกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลหรือให้ส่งสิ่งของหรือเอกสาร ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิต แรงงานนอกระบบ (ร่างมาตรา ๒๓)

๓. บุคคลซึ่งได้รับหรืออาจได้รับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากกฎหมาย

๓.๑ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นแก่ประชาชน

(๑) การสร้างภาระหน้าที่ต่อประชาชน

- ผู้ประกอบการ นายจ้าง ผู้จ้างงาน อาจมีภาระค่าใช้จ่ายที่ต้องปฏิบัติตาม มาตรฐานรายได้ มาตรฐานความปลอดภัย ตามที่รัฐมนตรีกระทรวงแรงงานประกาศกำหนด

- แรงงานนอกระบบ ต้องพัฒนาสมรรถนะด้านอาชีพให้สอดคล้องและเป็นไป ตามมาตรฐานอาชีพที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานประกาศกำหนด รวมถึงต้องยื่นคำขอขึ้นทะเบียนต่อ หน่วยงานของรัฐ เพื่อประโยชน์ในการได้รับสิทธิตามกฎหมาย

(๒) ประโยชน์ที่ประชาชนและสังคมจะได้รับ

แรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกำลังแรงงานส่วนใหญ่ของประเทศได้รับการส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเข้าถึงการให้บริการของภาครัฐอันจะเป็นการลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ ทางสังคม

๓.๒ ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับหน่วยงานของรัฐ

(๑) ผู้มีหน้าที่ในการปฏิบัติตามกฎหมาย หน่วยงานของรัฐและองค์การปกครอง ส่วนท้องถิ่น ที่คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติมอบหมายให้สนับสนุนการดำเนินกิจกรรม เพื่อประโยชน์ของแรงงานนอกระบบ

(๒) ร่างกฎหมายนี้ไม่มีผลกระทบการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นใหม่ กระทรวงแรงงาน เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการขอขึ้นทะเบียนและสำรวจความต้องการของแรงงานนอกระบบโดยอาศัยกลไก ของอาสาสมัครแรงงาน (อสร.) ซึ่งเป็นเครือข่ายที่กระทรวงแรงงานมีอยู่เดิม

(๓) การปฏิบัติตามกฎหมายนี้อาจมีผลเป็นการเพิ่มงบประมาณที่จำเป็นเพื่อจ่าย เป็นค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์แก่อาสาสมัครแรงงานให้เหมาะสมกับภารกิจและปริมาณงานในความรับผิดชอบ ที่เพิ่มขึ้น

๔. เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ และการกำหนดโทษอาญา

๔.๑ เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดให้มีระบบคณะกรรมการ

ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดให้มีระบบคณะกรรมการหนึ่งคณะ ในหมวด ๓ มาตรา ๑๗ เรียกว่า “คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ” โดยมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรี ที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธาน และกรรมการจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เหตุผล และความจำเป็นที่ต้องมีระบบคณะกรรมการ เนื่องจากการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ซึ่งถือเป็นกลุ่มประชากรขนาดใหญ่ของประเทศมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับภารกิจของหลายหน่วยงาน

จึงจำเป็นต้องมีกลไกในการบริหารจัดการร่วมกัน ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจร่วมกันโดยผ่านประสบการณ์และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของคณะกรรมการที่มาจากหลายอาชีพหรือความเชี่ยวชาญหลายสาขา ทำให้ได้ทางเลือกในการตัดสินใจที่หลากหลาย และต้องการให้ผู้แทนซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสียมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดนโยบายให้สอดคล้องและตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงเพื่อประโยชน์ในการประสานนโยบาย แผนงาน และการบูรณาการทำงานร่วมกัน

๔.๒ เหตุผลและความจำเป็นในการกำหนดโทษทางอาญา

ร่างพระราชบัญญัตินี้กำหนดโทษทางอาญาไว้ในหมวด ๔ มาตรา ๒๔ โดยกำหนดให้ในกรณีผู้ใดไม่อำนวยความสะดวก ไม่ตอบหนังสือสอบถาม ไม่ชี้แจงข้อเท็จจริง ไม่ส่งสิ่งของหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องแก่คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ หรืออนุกรรมการตามมาตรา ๒๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่ของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ ซึ่งเป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายดังกล่าวดำเนินการไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ อันจะเกิดประโยชน์สูงสุดในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ และโทษทางอาญาดังกล่าวได้กำหนดให้เหมาะสมและได้สัดส่วนกับลักษณะความผิดเพื่อคุ้มครองการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติและประชาชน โดยความผิดตามมาตรานี้จะต้องเกิดจากการกระทำโดยเจตนาของผู้กระทำเท่านั้น และโทษทางอาญาที่กำหนดมีอัตราโทษน้อยกว่าความผิดลหุโทษตามประมวลกฎหมายอาญา

กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน
กองนิติการ
ตุลาคม ๒๕๖๒

- ร่าง -

พระราชบัญญัติ

ส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ

พ.ศ. ....

บันทึกหลักการและเหตุผล

ร่างพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีกฎหมายว่าด้วยส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ

เหตุผล

โดยที่ในปัจจุบันยังไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบไว้อย่างชัดเจน ทำให้แรงงานนอกระบบซึ่งเป็นกลุ่มผู้ทำงานและเป็นกำลังแรงงานหลักของชาติ ไม่สามารถเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ ความปลอดภัยในการทำงาน หลักประกันทางสังคม ตลอดจนการรวมกลุ่ม รวมตัว เพื่อจัดตั้งองค์กรเพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้เกิดความเป็นธรรมในการจ้างงาน เพื่อให้แรงงานนอกระบบ ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาสู่คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

- ร่าง -

พระราชบัญญัติ
ส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ

พ.ศ. ....

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ พ.ศ. ....”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยยี่สิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้

“แรงงานนอกระบบ” หมายความว่า คนทำงานที่มีอายุตั้งแต่สิบห้าปีบริบูรณ์ขึ้นไป ซึ่งไม่ได้เป็นลูกจ้างตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแรงงาน หรือไม่ได้เป็นผู้ประกันตนตามมาตรา ๓๓ แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม รวมถึงผู้ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

“องค์กรแรงงานนอกระบบ” หมายความว่า แรงงานนอกระบบที่ได้ขึ้นทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรมหาชน หรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับแรงงานนอกระบบ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ
“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานเป็นผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง และประกาศ เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้

กฎกระทรวงและประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ พ.ศ. ....

ฉบับเสนอกองนิติการ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๒

หมวด ๑
บททั่วไป

มาตรา ๕ แรงงานนอกระบบที่ทำสัญญาหรือทำการตกลงเกี่ยวกับสิทธิหรือประโยชน์กับบุคคลใด ย่อมได้รับความคุ้มครองตามสัญญาหรือข้อตกลงนั้น

สิทธิหรือประโยชน์ที่แรงงานนอกระบบได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายอื่น ไม่เป็นการตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่จะได้รับการส่งเสริมและพัฒนาตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๖ แรงงานนอกระบบมีสิทธิเข้าถึงการส่งเสริมการทำงานที่มีสภาพการทำงานที่ดี มีความปลอดภัยในการทำงาน โดยต้องไม่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมเพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่อง ถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจ หรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมือง

มาตรา ๗ การส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบจะต้องคำนึงถึงหลักการดังต่อไปนี้

(๑) การมีส่วนร่วมของแรงงานนอกระบบ สถานประกอบการ ผู้ประกอบการ องค์กรนายจ้าง องค์กรลูกจ้าง องค์กรพัฒนาเอกชน ประชาสังคม ภาคีรัฐ และทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

(๒) การรวมกลุ่ม รวมตัวจัดตั้งองค์กร เพื่อส่งเสริมและพัฒนาสิทธิประโยชน์ ความคุ้มครอง สร้างอำนาจต่อรองเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการจ้างแรงงาน และพัฒนาทักษะอาชีพของแรงงานนอกระบบ ที่มีประโยชน์ร่วมกัน

(๓) การรวมกลุ่ม รวมตัวจัดตั้งองค์กรของแรงงานนอกระบบ เพื่อสร้างอำนาจต่อรองให้เกิด ความเป็นธรรมในการจ้างงาน และได้รับสิทธิประโยชน์ ตลอดจนได้รับการพัฒนาทักษะอาชีพที่มีประโยชน์ร่วมกัน

(๔) การส่งเสริม พัฒนาทักษะ ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ สร้างรายได้

(๕) การส่งเสริมและพัฒนาให้แรงงานนอกระบบมีความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อม ในการทำงาน มีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี

(๖) การได้รับและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบ

หมวด ๒

การส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบ

มาตรา ๘ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ ให้รัฐมนตรี มีอำนาจออกประกาศ กำหนดมาตรฐานอาชีพ และการพัฒนาสมรรถนะด้านอาชีพของแรงงานนอกระบบ

มาตรา ๙ เพื่อประโยชน์ในการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงานหรือการประกอบอาชีพ ของแรงงานนอกระบบ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกประกาศ กำหนดมาตรฐานรายได้ เวลาการทำงาน วันหยุด

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ พ.ศ. ....

ฉบับเสนอกองนิติการ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๒

สภาพการทำงานอื่น ๆ และมาตรฐานความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน หรือการประกอบอาชีพ

มาตรา ๑๐ สิทธิการได้รับและเข้าถึงข้อมูลข่าวสารด้านการประกอบอาชีพ ตำแหน่งงานว่าง การส่งเสริมการมีงานทำ การพัฒนาอาชีพ สิทธิประโยชน์ด้านประกันสังคม สิทธิขั้นพื้นฐานในการทำงาน ความปลอดภัยในการทำงาน การรักษาพยาบาลทางการแพทย์ การส่งเสริมการออม และอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ ต่อแรงงานนอกระบบ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๑๑ เพื่อประโยชน์ในการได้รับสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ แรงงานนอกระบบมีสิทธิ ยื่นขอขึ้นทะเบียน โดยกรุงเทพมหานครให้ยื่นต่อสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน และส่วนภูมิภาคให้ยื่นต่อ สำนักงานแรงงานจังหวัดที่แรงงานนอกระบบมีภูมิลำเนาหรือที่ประกอบอาชีพอยู่ ทั้งนี้ให้เป็นไปตาม หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

ให้สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานดำเนินการสำรวจความต้องการของแรงงานนอกระบบ ที่ขึ้นทะเบียนไว้ตามวรรคหนึ่ง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาตามความต้องการ ของแรงงานนอกระบบนั้น ทุกหกเดือนตามรอบปีงบประมาณ เมื่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการเป็นประการใดแล้ว ให้รายงานต่อกระทรวงแรงงาน เพื่อนำข้อมูลไปประมวลผลจัดทำรายงานประจำปีต่อไป ทั้งนี้ ให้คำนึงถึงข้อมูล ของผู้ประกันตนตามมาตรา ๔๐ ตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. ๒๕๓๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติม และผู้ขอรับสิทธิ การได้รับสวัสดิการแห่งรัฐตามที่หน่วยงานของรัฐประกาศกำหนด

มาตรา ๑๒ แรงงานนอกระบบตั้งแต่สิบคนขึ้นไป มีสิทธิรวมกลุ่มตามลักษณะของอาชีพ เพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของแรงงานนอกระบบ โดยยื่นคำขอจัดตั้งองค์กรแรงงานนอกระบบได้ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด

มาตรา ๑๓ องค์กรแรงงานนอกระบบมีสิทธิ ดังนี้

(๑) เสนอแนะความคิดเห็นต่อคณะกรรมการพิจารณาเพื่อให้หน่วยงานของรัฐ จัดให้มีการส่งเสริม และพัฒนาการประกอบอาชีพ การส่งเสริมการทำงาน การเข้าถึงแหล่งเงินทุน รวมถึงสิทธิประโยชน์ด้านอื่นๆ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

(๒) เข้าถึงข้อมูลของหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ สวัสดิการ และบริการทางสังคม

(๓) เสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาเพื่อให้หน่วยงานของรัฐหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้การสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ของแรงงานนอกระบบ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ ที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

(๔) เสนอต่อกระทรวงแรงงานเพื่อขอให้หน่วยงานของรัฐหรือเอกชนที่เกี่ยวข้องพิจารณา ดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบให้เป็นไปตามสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้

(๕) สิทธิเสนอชื่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต่อคณะกรรมการ

(๖) สิทธิอื่นๆ ตามที่คณะกรรมการประกาศ กำหนด พระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นกำหนดไว้

มาตรา ๑๔ กรณีตามมาตรา ๑๓ (๓) (๔) หากคณะกรรมการหรือกระทรวงแรงงานมอบหมาย ให้หน่วยงานของรัฐไปดำเนินการให้หน่วยงานดังกล่าวรับไปดำเนินการและรายงานให้คณะกรรมการหรือกระทรวง แรงงานทราบต่อไป

ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ พ.ศ. ....

ฉบับเสนอกองนิติการ วันที่ ๒๖ เมษายน ๒๕๖๒

มาตรา ๑๕ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบ ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ประกาศ หรือระเบียบ แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่คณะกรรมการมีมติตามมาตรา ๑๓ (๑) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นออกข้อบัญญัติท้องถิ่น ประกาศ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง นำไปดำเนินการและรายงานให้คณะกรรมการทราบต่อไป
กรณีตามวรรคหนึ่งและวรรคสอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจจัดทำแผนงาน โครงการ เพื่อจัดสรรงบประมาณของหน่วยงานในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบก็ได้

มาตรา ๑๖ ในกรณีที่ปรากฏว่าหน่วยงานของรัฐไม่ดำเนินการตามที่คณะกรรมการมอบหมายตามมาตรา ๑๓ (๓) ให้คณะกรรมการแจ้งต่อรัฐมนตรีผู้กำกับดูแลหน่วยงานนั้น เพื่อให้ดำเนินการให้เป็นไปตามมติของคณะกรรมการ

หมวด ๓

คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ

มาตรา ๑๗ ให้มีคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแห่งชาติ ประกอบด้วย

(๑) นายกรัฐมนตรีหรือ รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ

(๒) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงาน เป็นรองประธานกรรมการ

(๓) ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปลัดกระทรวงคมนาคม ปลัดกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกรุงเทพมหานคร และผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง

(๔) ผู้แทนสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกองทุนการออมแห่งชาติ และผู้แทนสถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นกรรมการ

(๕) กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านกฎหมาย ด้านแรงงาน และด้านสังคม จำนวนห้าคน

(๖) กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้แทนองค์กรแรงงานนอกระบบ จำนวนห้าคน

(๗) กรรมการซึ่งรัฐมนตรีแต่งตั้งจากผู้แทนหอการค้าแห่งประเทศไทย ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ผู้แทนสมาคมธนาคารไทยผู้แทนฝ่ายนายจ้าง ผู้แทนฝ่ายลูกจ้าง อย่างละหนึ่งคน

ให้ปลัดกระทรวงแรงงานเป็นกรรมการและเลขานุการ และให้ปลัดกระทรวงแต่งตั้งข้าราชการในสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงานไม่เกินสองคนเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

การแต่งตั้งหรือเลือกกรรมการหรือผู้แทนตาม (๕) (๖) และ (๗) ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่รัฐมนตรีประกาศกำหนด โดยให้คำนึงถึงหญิงชายและเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด

ในกรณีที่ไม่มีกรรมการตาม (๕) (๖) หรือ (๗) หรือมีไม่ครบไม่ว่าด้วยเหตุใด ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเพียงเท่าที่มีอยู่

มาตรา ๑๘ กรรมการตามมาตรา ๑๗ (๕) (๖) และ (๗) มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี และอาจได้รับแต่งตั้งหรือเลือกใหม่อีกได้ แต่จะดำรงตำแหน่งเกินกว่าสองวาระติดต่อกันไม่ได้

เมื่อครบกำหนดวาระตามวรรคหนึ่ง หากยังมิได้มีการแต่งตั้งหรือเลือกกรรมการตามมาตรา ๑๗ (๕) (๖) และ (๗) ขึ้นใหม่ ให้กรรมการซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่งเพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่ากรรมการซึ่งได้รับแต่งตั้งหรือได้รับเลือกใหม่เข้ารับหน้าที่

เมื่อกรรมการเดิมจะพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ให้ดำเนินการแต่งตั้งหรือเลือกกรรมการประเภทเดียวกันแทนก่อนวันครบวาระไม่น้อยกว่าเก้าสิบวัน

ในกรณีที่กรรมการตามวรรคหนึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้ดำเนินการแต่งตั้งหรือเลือกกรรมการประเภทเดียวกันแทนภายในเก้าสิบวันนับแต่วันที่ตำแหน่งกรรมการว่างลงและให้ผู้ที่ได้รับแต่งตั้งหรือเลือกดำรงตำแหน่งแทนอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลือของกรรมการซึ่งตนแทน

ในกรณีที่วาระของกรรมการที่พ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระเหลืออยู่ไม่ถึงเก้าสิบวัน จะไม่ดำเนินการแต่งตั้งหรือเลือกกรรมการแทนตำแหน่งที่ว่างนั้นก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการเท่าที่เหลืออยู่

มาตรา ๑๙ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ กรรมการตามมาตรา ๑๗ (๕) (๖) และ (๗) พ้นจากตำแหน่ง เมื่อ

- (๑) ตาย
- (๒) ลาออก
- (๓) รัฐมนตรีให้ออก เพราะขาดประชุมสามครั้งติดต่อกันโดยไม่มีเหตุอันสมควร หรือมีความประพฤติเสื่อมเสีย บกพร่อง หรือไม่สุจริตต่อหน้าที่
- (๔) เป็นบุคคลล้มละลาย
- (๕) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๖) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

มาตรา ๒๐ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมดจึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้กรรมการซึ่งมาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

มติของคณะกรรมการให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ให้มีการประชุมคณะกรรมการอย่างน้อยปีงบประมาณละหนึ่งครั้ง

มาตรา ๒๑ ให้คณะกรรมการมีหน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

(๑) กำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์ส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบเพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรีให้ความเห็นชอบ

(๒) เสนอแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง กฎหมาย กฎกระทรวง หรือประกาศ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบต่อคณะรัฐมนตรี

(๓) รายงานความก้าวหน้าการดำเนินงานเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบ และเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

(๔) ให้คำปรึกษา แนะนำ และแก้ไขปัญหาข้อขัดข้อง ในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบแก่หน่วยงานของรัฐและหน่วยงานของเอกชน

(๕) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหรือปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๖) ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการหรือตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

การประชุมคณะอนุกรรมการให้นำมาตรา ๒๐ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๒๒ เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาแรงงานนอกระบบ ให้กระทรวงแรงงาน แต่งตั้งอาสาสมัครแรงงาน “อสร.” เป็นเครือข่ายในพื้นที่ระดับตำบลหรือแขวงเพื่อทำหน้าที่ให้ข้อมูลข่าวสาร รวบรวมข้อมูล ประสานงาน สนับสนุน บูรณาการในการทำงานร่วมกับหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชน ที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์บริหารจัดการแรงงานนอกระบบโดยได้รับค่าตอบแทน สิทธิประโยชน์จากการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม

การได้มา คุณสมบัติ หน้าที่ ลักษณะต้องห้าม การพ้นจากหน้าที่ ค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์อื่น ของอาสาสมัครแรงงานให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขตามที่กระทรวงแรงงานประกาศกำหนด

มาตรา ๒๓ ในการปฏิบัติการตามหน้าที่ ให้คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ มีอำนาจดังต่อไปนี้

(๑) เข้าไปในสถานที่ทำงานของแรงงานนอกระบบ สถานที่ประกอบกิจการ สำนักงานของผู้ว่าจ้าง ผู้จ้างงาน ในระหว่างเวลาทำการ เพื่อสอบถามข้อเท็จจริงหรือตรวจสอบเอกสารได้ตามความจำเป็น เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตแรงงานนอกระบบ

(๒) มีหนังสือสอบถามหรือเรียกบุคคลซึ่งเกี่ยวข้องมาให้ข้อมูลหรือให้ส่งสิ่งของหรือเอกสาร ที่เกี่ยวข้องมาเพื่อประกอบการพิจารณาของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ

ให้ผู้เกี่ยวข้องอำนวยความสะดวก ชี้แจงข้อเท็จจริง ตอบหนังสือสอบถาม ส่งสิ่งของหรือเอกสาร ที่เกี่ยวข้อง ต่อคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการตามวรรคหนึ่ง

หมวด ๔
บทกำหนดโทษ

มาตรา ๒๔ ผู้ใดไม่อำนวยความสะดวก ไม่ตอบหนังสือสอบถาม ไม่ชี้แจงข้อเท็จจริง ไม่ส่งสิ่งของ หรือเอกสารที่เกี่ยวข้องแก่คณะกรรมการ คณะอนุกรรมการตามมาตรา ๒๔ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

บทเฉพาะกาล

มาตรา ๒๕ ในวาระเริ่มแรกให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่งตามมาตรา ๑๗ (๑) (๒) (๓) และ (๔) ปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ไปพลางก่อนจนกว่าจะมีการแต่งตั้งกรรมการตามมาตรา ๑๗ (๕) (๖) และ (๗) ทั้งนี้ ต้องไม่เกินหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันที่พระราชบัญญัตินี้ใช้บังคับ

มาตรา ๒๖ ให้อาสาสมัครแรงงาน “อสร.” ที่กระทรวงแรงงานแต่งตั้งก่อนที่พระราชบัญญัตินี้ ประกาศใช้บังคับเป็นอาสาสมัครแรงงาน “อสร.” ตามพระราชบัญญัตินี้จนกว่าพ้นจากหน้าที่ และมีสิทธิได้รับ ค่าตอบแทนตามที่กระทรวงแรงงานกำหนดนับแต่วันปฏิบัติหน้าที่เป็นต้นไป